

N:o 183.

Af Herr R. Gustafsson: Om förändrad lydelse af 14 § Riksdagsordningen.

1884 års Riksdag beslöt en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran, »att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och till en kommande Riksdag öfverlemna en jemförande statistisk redogörelse för antalet personer inom hvar och en af de i § 14 Riksdagsordningen angifna tre särskilda klasser, som dels redan ega valrätt till Andra Kammaren, dels skulle erhålla sådan genom större eller mindre nedflyttning af de i nämnda § föreskrifna gränserna för denna rätt.»

Meningen med den begärda utredningen måste hafva varit att underlätta och påskynda en önskvärd reform i rigtning af valrättens utsträckning. Att döma af den debatt, som i Kamrarne föregick beslutet i fråga, ansåg man, att skrifvelsen skulle leda dertill, att Riksdagen *under kommande period* (alltså den nu innevarande) skulle få sig förelagd en utredning i frågan, som kunde tjena till ledning vid utarbetande af förslag till ändring af 14 § Riksdagsordningen i syfte af valrättens utsträckning till sådana skattdragande medborgare, som nu utan tillräckligt skäl synas vara från deltagande i riksdagsmannaval till Andra Kammaren uteslutna.

Röster höjde sig dock, som påvisade obehöfligheten af en dylik statistisk utredning och framhöllo möjligheten af att utredningen skulle kunna blifva ett medel att undanskjuta den viktiga frågan. Det synes nu ock som om denna senare antydan haft skäl för sig, ty förhoppning om att under nu pågående riksdagsperiod erhålla den begärda utredningen torde icke kunna hysas, att döma efter inhemtade upplysningar i saken.

För mig synes det ock, som om statistiska uppgifter öfver *antalet* af dem, som dels redan ega valrätt till Andra Kammaren och dels skulle erhålla sådan genom större eller mindre rubbning af gränserna för denna rätt, icke i något

fall kunna inverka upplysande på huruvida det kan vara rätt och klokt, att samhällets framtida utveckling bygges på en bredare grund än hittills, d. v. s. på en mera utsträckt valrätt.

Äfven den mest precisa kännedom om antalet af nuvarande valmän skall omöjligt kunna gifva oss någon ledning i vårt omdöme huruvida det är *rätt* att öka detta antal. Rättsgrunden för en sådan förändring skall förgäfvos sökas bland dessa siffror.

Icke kan heller något på saken inverkande skäl, för eller mot, vinnas genom att vi erhålla en bestämd kännedom om *antalet* af dem, som skulle erhålla valrätt till Andra Kammaren genom större eller mindre sänkning af »strecket». För att genom utredningen kunna vinna sådana skäl, måste man förutsätta, att det ock är möjligt att åstadkomma en statistisk utredning af *hvilka politiska åsikter som hysas af den ena eller andra klass valmän*, som genom olika utsträckningar af valrätten skulle tillskapas. Då nu icke Statistiska byrån torde kunna anses ega förmåga att utreda de nu orepresenterades åsikter, så framgår häraf, att de begärda sifferuppgifterna aldrig skola kunna säga huru den politiska ställningen i ena eller andra rigtningen skall förändras genom valrättens utsträckning och följaktligen ej heller skall kunna tjena oss till ledning vid beslut i denna sak.

Den enda sanna och rigtiga synpunkt, ur hvilken valrättsfrågan kan betraktas, är, enligt min mening, huruvida de, som äro från denna rätt uteslutne, hafva mindre skyldigheter mot samhället än de, som nu ega denna rätt. Kan detta icke bevisas, utan i stället af pröfningen framgår, att skyldigheterna för de uteslutne äro fullt ut lika stora som för de gynnade, då är det obestriddigt, att också rättigheterna böra vara desamma och att följaktligen nu rådande valrättsförhållanden icke stå på rättens grund och därför böra ändras.

Vi behöfva blott pröfva medborgarnes förnämsta skyldigheter mot samhället, så skola vi finna, att de äro lika för alla. Skyldigheten att ställa sin person till det gemensamma fosterlandets försvar är ju densamma för alla, och hvad beträffar hvars och ens skyldighet att med en del af sitt arbetes frukt bidra till de för samhällets bestånd och utveckling nödiga utgifterna, så kan icke rättvist förnekas, att om någon särskild klass af vårt folk för detta ändamål pålægges större skyldigheter mot samhället än en annan, så är det just den stora klassen af obemedlade, som, om man tager hänsyn till den olika skatteförmågan, helt visst bär den största bördan.

Ofta har blifvit påvisadt (och ingen kan heller förneka detta faktum) att den ojemförligt största delen af statens utgifter bestridas med *indirekta skatter*, hvarför det ock må kunna sägas, att det är en ohållbar fordran att *för närvarande* göra erläggande af bevillning till vilkor för politisk myndighet och delaktighet i den makt, som ytterst bör afgöra fosterlandets öden.

Tror man att den enskilde individen genom ett rättrådigt lefverne bäst tryggar sin ställning, så bör man ock tro, att samhället vinner största trygghet genom att öfva rättvisa mot alla. Ju bredare och djupare grundvalen är lagd, dess fastare står byggnaden. Derfor är det ock i samhällsbevarande syfte som allmän politisk valrätt kan begäras. Må man minnas, att en rättvisa, gifven i tid, medför större välsignelse än om den icke lemnas förr, än den tvingas fram.

Det är på grund af anförda skäl jag anser mig kunna, med stöd af de önsknigar, som under senaste åren ständigt förnummits från de nu orepresenterade inom landets alla delar, begära, att Riksdagen måtte besluta en förändring i Riksdagsordningens § 14 sålunda, att ur denna paragraf uteslutas bestämmelserna om en viss förmögenhets innehafvande eller viss bevillnings erläggande och i stället bestämmes, att sagde paragraf må erhålla följande lydelse:

Valrätt tillkommer, inom den kommun der han bosatt är, hvarje myndig och välfrejdad svensk man, som försörjer sig sjelf, råder öfver sin egendom och fullgjort sina skyldigheter till stat och kommun.

Om remiss till Konstitutions-Utskottet anhålles.

Stockholm den 13 Februari 1886.

Richard Gustafsson.
